УДК 327.51:061.1.НАТО

Соколовська О.,
магістр відділення міжнародних відносин
факультету міжнародних відносин, політології та соціології
ОНУ імені І. І. Мечникова

СТРАТЕГІЯ НАТО ЩОДО СТРИМУВАННЯ СУЧАСНИХ ЗАГРОЗ КОЛЕКТИВНІЙ БЕЗПЕЦІ ПІСЛЯ 2013 РОКУ

Термін «колективна безпека» є достатньо складним та постійно набуває нового змісту. Колективна безпека передбачає відмову держав від використання сили відносно одна одної. Для забезпечення колективної безпеки потрібні кошти та координація зусиль залучених акторів.

Перелік загроз колективній безпеці та їх сутність постійно змінюються. «Старі загрози», які були пов'язані із суперництвом між великими державами та їх союзниками, поступово відходять на другий план. На початку XXI ст. сформувався якісно новий перелік пріоритетних загроз колективній безпеці. Серед сучасних загроз значне місце займає проблема тероризму, яка набула глобального значення; розповсюдження зброї масового ураження; внутрішні збройні конфлікти; інформаційні загрози.

На світовій арені окрім суверенних держав дедалі більшу роль відіграють міжнародні об'єднання, організації та інші недержавні актори. Лідерські позиції в наддержавних та недержавних структурах займають провідні держави, які й мають значний вплив на вирішення питань безпеки.

Для підтримання миру та стабільності як в світі, так і в окремих регіонах в різні періоди розвитку системи міжнародних відносин було створено ряд міжнародних організацій, наприклад, ООН, НАТО, ОБСЄ. Найбільш успішною в цьому сенсі можна вважати НАТО. Ще в 1949 р. у Північноатлантичному договорі забезпечення колективної безпеки визначалося в якості основної функції Альянсу. Відповідно до 5 статті напад на одного або декількох членів організації вважається нападом на Північноатлантичний альянс в цілому.

У 2014 р. розпочалася агресія Російської Федерації проти України. Ці події на Сході України відносять до «гібридних воєн», хоч це й не є новим явищем в міжнародних відносинах, на сучасному етапі отримало нове звучання. Крім того, слід зазначити, що Україна отримала гарантії територіальної цілісності від міжнародного співтовариства, але держави та міжнародні організації виявилися неспроможними зупинити бойові дії на теренах України. Сучасні гібридні війни мають ряд характерних особливостей: війна без офіційного проголошення та приховування агресором своєї участі у конфлікті, «інформаційна війна», ігнорування міжнародних норм ведення бойових дій, економічний та політичний тиск; протистояння у кібернетичному просторі. Перелічені засоби не є новими та використовувались і раніше.

Наявність безпосередньої загрози на кордонах держав-членів НАТО змусила переглянути стратегію. Було проведено ряд самітів НАТО. На саміті 2014 р. в Уельсі на порядок денний було винесено три питання: підвищення готовності союзників та посилення колективної обороноспроможності у відповідь на російську агресію; планове виведення Міжнародних сил сприяння безпеці з Афганістану; активізація підтримки НАТО для країн-партнерів за межами Альянсу. Крім російської агресії на Сході України та в Криму, загрозою колективній безпеці вважають також її військову присутність та підтримку режиму в Сирії, агресивну ядерну риторику, порушення повітряного простору держав-членів НАТО. На саміті в Уельсі було прийнято План дій щодо готовності НАТО, в рамках якого значно підвищилась готовність та оперативність Альянсу у відповідь на загрози, пов'язані саме з агресивною політикою Російської Федерації.

На саміті НАТО у Варшаві атаки в кіберпросторі проти держав-членів НАТО було визнано загрозою колективній безпеці, а кібератаку проти члена НАТО — приводом застосувати статтю 5 Вашингтонського договору.

Що стосується попередження гібридних воєн та допомоги жертвам агресії, НАТО розвиває свої можливості для забезпечення ефективного вирішення проблем, пов'язаних з гібридними війнами, використовуючи традиційні та нетрадиційні засоби відповіді.